

РЕЦЕНЗИЯ

ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА ДОКТОРАНТА ОТ НБУ РОСИЦА РАНГЕЛОВА НА ТЕМА „КОНЦЕПЦИИ ПРИ ПРОЕКТИРАНЕ НА ДЕТСКОТО ОБЛЕКЛО“.

Дисертационният труд на Росица Рангелова, докторант към департамент „Дизайн“ (Магистърски факултет на Нов български университет), интерпретира проблемът за съвременното проектиране на детско облекло. Научен ръководител е проф. Майа Богданова.

Дисертацията съдържа 147 страници, библиография на използваната литература и албум с илюстрации от 41 страници (дублиран със CD). Трудът е разделен на въведение и четири основни глави, всяка от които, съдържаща множество подзаглавия и заключение. Уводът съдържа всички основни изисквания за композиционен строеж на научен труд – актуалност на темата и цели и задачи на изследването.

Първата глава е посветена на историческите етапи в промяната на разбиранията за детския костюм. Изясняването на историческите етапи, които предхождат съвременната проблематика на облеклото е положително намерение на докторанта и неговия научен ръководител. Последователно са разгледани всички исторически епохи – от Египет, до тенденциите в съвременната мода от началото на ХХІ век. Така за читателя е изключително любопитно преминаването през историята на детския костюм в Древна Гърция, Рим, Средновековието, Ренесанса, Барока, Рококо, Френската революция, Бидермайер, Ар нуво и т.н. Всичко това се явява логична част от дисертацията, защото изяснява още в началото генералната

линия на развитие в тази много специфична част от културното развитие на човечеството.

След пространното запознаване с историческите аспекти на проблема, втората глава навлиза в теоретизацията на проблема за детското облекло. Методологически правилно (въпреки, че мястото на подобна подглава е в увода) Росица Рангелова започва с терминологичната основа, като преди всичко обосновава значението на термина „стил“ за света на съвременната мода. Тук, отново исторически, но с акцент и върху формално-стиловите компоненти на облеклото се разглеждат последователно „романтичният стил“, „класическият стил“, униформеното облекло, ученическата униформа, „моряшкият стил“, стилът „кежуъл“. Намира място темата за джинсовите облекла, като феномен в гардероба на съвременния човек и проблема за дънковите облекла в детския гардероб.

Третата глава е свързана със специфичните изисквания към създаването на детското облекло. Това е проблемът за неговото проектиране, което, както напълно правилно е отбелязано, в днешни дни е индустрия. Това означава, че се държи предвид психофизиологическото развитие на децата, законите на художественото проектиране, и не на последно място, на ергономията. Изтъкнато е, че съвременните дизайнери задължително отчитат психологическите особености на децата в своята работа и в резултат на това се е получило най-голямо развитие на няколко стила – „кежуъл“, класически „деним“ и „романтичен“. По същата причина в детския гардероб има много дрехи, които влизат в категорията „унисекс“ – тишърти, суичъри и джинси и др.

В същата глава следва изясняването на важни проблеми на дизайнерското проектиране, като пропорционалност, видове материи и проблема за цветовите решения. В пасаж, посветен на изискванията към детското облекло е изтъкнато, че определящото изискване в днешно време е потребителското. И не би могло да бъде по друг начин. Потребителските изисквания включват в себе си социални,

функционални, ергономични, естетически, хигиенни, експлоатационни и психофизиологични характеристики. Ето защо конструкторско-технологичните специфики се развиват под диктата на потребителските изисквания. В същата глава са разгледани важните въпроси за потребителските изисквания, за производствените възможности, за телосложението на децата, физическото развитие на детето и морфологическите признаци, характеризиращи неговата фигура. Обърнато е специално внимание на пропорциите на тялото на детето и класификацията на детското облекло по възраст (подробно са описани различните възрастови групи).

Четвърта глава на дисертационния труд определено притежава и психологически измерения. Проучени са различни теории за ролята и функционалността на облеклото и съответно за ролята на украсата на дрехата. В дисертацията отново е направен опит за анализ на ролята на цвета в детските облекла – естетическа, конструктивна, психологическа, педагогическа, символична и знаково-комуникативна. Въздействието на цветовете върху децата е обвързано с възрастта и пола, сезоните и училищните униформи. Обърнато е внимание и на педагогическата функция.

В своето заключение докторантът Росица Рангелова прави обобщение на предишните глави в дисертацията, но и извежда своите най-важни тези. Съвсем правилно тя изтъква, че: „Окончателното освобождаване на децата от принудата да приемат кодекса в облеклото на възрастните идва, от една страна, след индустриализацията и отказът на прослойката на пролетариата да имитира облеклото на буржоазията, от друга – заради популяризирането на психоанализата. Така идеологическите убеждения на една голяма група хора и паралелната линия на осъзнаване на значимостта на детството сред творческите и аристократичните кръгове в Европа, по свои пътища и с различен мотив, стигат до един и същи резултат – освобождаване на децата от тегобата да изглеждат и да бъдат възрастни в детските си години“. Това наблюдение е твърде важно, защото подобно

осъзнаване води до сериозни промени в потреблението (и съответно в проектирането на облеклото), особено па време и след петдесетте години на XX век, когато се появява и понятието „младежка мода“.

Един от най-важните приноси, изтъкнати в настоящата дисертация, е че науката за модата дава безценна информация за психологическата еволюция на човека, тъй като изследва промяната на съзнанието на човечеството чрез отношението и промените в облеклото за децата. Защото отново убедително е изказано становището, че дрехата е изразно средство, регулиращо съжителството между членовете на едно общество като носител на отличителните белези на отделните индивиди. Облеклото при децата е най-бързия и лесен начин за получаване на информация за другия човек или група. То е комуникативен код, който говори за много аспекти от живота на семейството и най-вече за неговата социална стратификация. Докторантът заключава, че е от огромно значение ролята на дизайнерите и конструкторите в създаването на детското облекло, както, и че те трябва да се съобразяват с много повече и по-сложни фактори, околното при проектирането на облекла за възрастни. Най-малкото, защото специфичните особености на детската фигура в различните етапи на развитие, предполага различните дизайнерски решения.

Една от възможните забележки към рецензирания дисертационен труд може да бъде свързано с недостатъчната категоричност на обосноваването на приносите в заключителната част. Така представено, почти всичко казано в това обобщение, относно проектирането на детско облекло в настоящата дисертация, може да бъде прието като изследователски принос. Наистина, прави впечатление доброто познаване на библиографията по темата на дисертацията (и на български и на английски език). Но въпреки това, може би още в уводната част липсва едно по-пространно изясняване на приносите на авторите, които са работили по темата преди докторанта от НБУ Росица Рангелова. Тогава би могло да има и едно много по-прецизно изясняване на приносите в нейната собствена докторска дисертация.

Въпреки тези незначителни забележки е несъмнено, че провеждането на подобно проучване е от голямо значение за развитието на човек, който преподава моден дизайн в магистърската програма на НБУ, а това означава, че ще бъде от значение и за студентите.

В заключение, давам своята положителна оценка и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на докторанта Росица Ангелова Рангелова.

Проф. д. изк. Свилен Стефанов

24. 11. 2014 г.